

howto

เลกเชอร์ครั้งสุดท้ายที่สร้างแรงบันดาลใจ
แก่คนนับล้านทั่วโลก

The
LAST LECTURE
เดอะลาสต์เลกเชอร์

แรนดี้ เพาซี
และ **เจฟฟรีย์ ชาลส์โลว์** เขียน
วนิษา เรช แปล
พิมพ์ครั้งที่ 38

BESTSELLER

THE LAST LECTURE

เดอะลาสต์เลกเชอร์

แอนดี เพาซ์

ศาสตราจารย์ประจำ
มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์
และ

เจฟฟรีย์ ชาสโลว์

วนิษา เรช:แปล

เดอะลาสต์เลกเชอร์

howto

ในเครือบริษัทอมรินทร์ คอร์เปอร์เรชั่นส์ จำกัด (มหาชน)

378 ถนนรัชดาภิเษก (บรมราชชนนี) เขตคลองจั่น กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์ 0-2422-9999 ต่อ 4964, 4969 E-mail: info@amarin.co.th

www.amarinbooks.com   @amarinbooks Amarin How-To

Originally published in the United States and Canada by Hyperion

as THE LAST LECTURE by Randy Pausch with Jeffrey Zaslow.

This edition published by arrangement with Hachette Books,

Hachette Book Group, New York, New York, USA.

All rights reserved.

Copyright © 2008 Randy Pausch

All imagery courtesy of the author, with the exception of

the photographs on pp.5 and 193, by Kristi A. Rines for

Hobbs Studio, Chesapeake, Virginia.

Jacket design and illustration by Phil Rose

สื่อดิจิทัลนี้ให้บริการดาวน์โหลดสำหรับผู้ใช้บริการตามเงื่อนไขที่กำหนดเท่านั้น

การทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ ไม่มีวิธีใดนอกเหนือจากเงื่อนไขที่กำหนด

ถือเป็นความผิดอาญาตาม พรบ.ลิขสิทธิ์ และ พรบ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 978-616-18-6531-3

เจ้าของ ผู้พิมพ์/โฆษณา บริษัทอมรินทร์ คอร์เปอร์เรชั่นส์ จำกัด (มหาชน)

กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ ศิริ บุญพิทักษ์เกศ • กรรมการผู้จัดการ อุษณีย์ วิรัตน์พันธ์ • รองกรรมการผู้จัดการ ศศกร วัฒนสุทธิวงศ์

ที่ปรึกษา อองอาจ จิระอร • บรรณาธิการ อุษณีย์ วิรัตน์พันธ์ • ผู้จัดการฝ่ายการผลิต อมราลักษ์ณี เขียวสัน

ศิลปกรรม พิษชากร วรสิทธิ์กร • คอมพิวเตอร์ ศศณีย์ วิริยะเจริญทรัพย์ • พิสูจน์อักษร พรทิพย์ วัชรทอง

รองผู้อำนวยการฝ่ายการตลาดและสื่อสารแบรนด์ กุลพัชนี บัวระออ

คำแนะนำนักพิมพ์

ถ้าคุณมีเวลาอีกไม่กี่เดือนที่จะได้มีชีวิตอยู่บนโลก คุณจะอย่างไร
หลายคนเลือกอยู่กับความเจ็บปวด ขณะที่หลายคนเลือกอยู่กับคนที่
ที่รัก และสิ่งที่รัก ในขณะที่เรนต์ เพาช์ เลือก “บอกลา” โลกใบนี้ด้วยสิ่งที่
ศาสตราจารย์อย่างเขาจะทำได้ดีที่สุด นั่นคือการปาฐกถาในหัวข้อ “เลิกเซอร์
ครั้งสุดท้าย”

เพาช์ปาฐกถาครั้งนี้ด้วยประสบการณ์อันล้ำค่าของเขา ในฐานะลูกชาย
สามี พ่อ เพื่อน พี่น้อง ครู นักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ และผู้นำทาง
จิตใจให้บรรดาลูกศิษย์

แต่สิ่งที่ทำให้เขาพิเศษไม่เหมือนใครคือ ด้วย “เลิกเซอร์ครั้งสุดท้าย”
เขาได้สร้างแรงบันดาลใจแก่คนมากมายนับล้านทั่วโลก ให้ย้อนมามองคุณค่า
ของชีวิต สิ่งล้ำค่าสิ่งเดียวที่เป็นของเราอย่างแท้จริง ชีวิตที่เราทุกคนต่าง
“มี” สามารถเลือก “ใช้” ไปในทิศทางใดก็ได้

สำหรับคนหนึ่งคน ไม่มีอะไรจะยิ่งใหญ่ไปกว่านี้อีกแล้ว

howto

คำนำผู้แปล

ครั้งแรกที่ได้รับโทรศัพท์จากอมรินทร์ว่า “จะรับงานแปลไหมคะ” หนูดีก็ตอบไปโดยไม่ต้องหยุดคิดเลยว่า “ไม่รับค่ะ” และเตรียมวางสายโดยไม่ถามรายละเอียดต่อ เพราะหนูดีไม่เคยคิดจะแปลหนังสือเลย แม้จะเป็นนักเขียนก็เป็นเพราะความชอบส่วนตัว และด้วยความที่ไม่ได้เรียนด้านนี้มาโดยตรงก็เลยค่อนข้างเจียมตัวอยู่ว่า ให้คนที่เป็นักแปลอาชีพเขาทำดีกว่า

แต่ผู้ติดต่อที่น่ารักก็มีได้ย่อท้อ ได้บอกหนูดีว่า “ไม่แปลไม่เป็นไรค่ะ แต่อยากให้อ่านต้นฉบับดูก่อน” และภายในเวลาหนึ่งวันต้นฉบับก็ส่งถึงมือ...หนูดีหยิบหนังสือติดมือกำลังจะขับรถกลับบ้านตอนเย็น พอขึ้นรถก็เลยเปิดอ่านนิคหนึ่งด้วยความอยากรู้อยากเห็น...ปรากฏว่า เพียงบทนำสั้นๆ ก็ทำเอาหนูดีน้ำตาาร่วง และตกลงใจรับแปลในทันทีนั้นเลยโดยยังไม่ได้อ่านบทที่หนึ่งด้วยซ้ำไป

หนังสือเล่มนี้ทำให้หนูดีนึกถึงคำที่มีคนเคยถามนักบวชเซนว่า ตัวเขากำลังจะตายด้วยโรคอะไร และเขาควรเตรียมตัวตายอย่างไร นักบวชตอบว่า “ให้เรียนรู้วิธีการใช้ชีวิตให้เป็นแล้วก็จะตายเป็น” คนป่วยเลยถามต่อว่า “ถ้าอย่างนั้นจะเรียนรู้การใช้ชีวิตให้เป็นได้อย่างไร” ท่านก็ตอบว่า

“ถ้าเรียนรู้การตายให้เป็นก็จะใช้ชีวิตเป็น”...ฟังแล้วได้สะตูดุหุดคิดกับชีวิตตัวเองอย่างมาก

หนังสือเล่มนี้มองเงิน ๆ เหมือนเป็นเรื่องความตาย แต่เมื่ออ่านแล้วรู้เลยว่าเป็นเรื่องของการมีชีวิตอยู่ การมีความเบิกบาน การมีความหวัง และการละเอียดปัจจุบันขณะด้วยสติและความระลึกรู้ขอบคุณทุกเวลาของการมีชีวิต

หลายครั้งเราใช้ชีวิตอยู่กับความหลงลืม...ลืมไปว่าเรา “ตายได้” และ “ต้องตาย” แน่ๆ...แต่การต้องตายนี้อาจไม่ใช่เรื่องลบเสมอไป อาจไม่ใช่เรื่องที่ต้องหวาดผวา เกรงกลัวกันอยู่ตลอด เพราะถ้าเรา “ใช้ชีวิตเป็น” เรา ก็จะ “ตายเป็น” และหนังสือเล่มนี้เหมือนเป็นเพื่อนช่วยให้เราได้หลุดวิ่งไปข้างหน้าในวิถีการใช้ชีวิตอันเร่งรีบและเคร่งเครียด เพื่อถามตัวเองว่าจริงๆ แล้วสิ่งสำคัญในชีวิตคืออะไร และถ้าพรุ่งนี้จะไม่มีเราอยู่ในโลกแล้ว...เราจะทิ้งอะไรไว้เป็นมรดกบ้างที่ไม่ใช่เงินทอง

คำถามนี้เป็นคำถามสำคัญและยิ่งใหญ่มาก โดยเฉพาะสำหรับคนที่ เป็นพ่อแม่...และหนังสือเล่มนี้ได้พูดถึงเรื่องนี้อย่างตรงประเด็นที่สุด ทั้ง เรื่องของการสร้างความมั่นใจให้ลูกอย่างโดนใจจนเป็นครูแบบหนูดีมาก เรื่องของการสอนคุณค่าต่างๆ ที่คนปัจจุบันหลงลืมไป เช่น การเขียนจดหมายขอบคุณ เรื่องของการได้ทำตามความฝันเพราะเขา “ถูกลอตเตอรี่พ่อแม่” และเรื่องของการรักระหว่างสามีภรรยา เรื่องการลาจากช่วงชีวิตในเวลาไม่เกินหนึ่งปี...ผู้เขียนคนนี้ทำได้อย่างไม่น่าเชื่อ ในการนำเสนอหัวข้อแสนหนัก ด้วยวิธีการอันรื่นเริงและมีความหวัง

ก่อนนั่งลงแปลอย่างจริงจัง หนูดีได้ “ทำความคุ้นเคย” กับหนังสือเล่มนี้ ด้วยการเปิดอินเทอร์เน็ตเข้าไปดู ดร.เพอร์ซ ในสื่อต่างๆ ได้เห็นท่าทาง การ

พูดคุย การยิ้ม เห็นความขี้เล่นที่ปนมากับความเอาจริงเอาจัง เห็นความต้องการแบ่งปันสิ่งที่เขาได้เรียนรู้มาทั้งชีวิต ก็ทำให้ทั้ง...และเคารพความตั้งใจดีของชายคนนี้ และตั้งใจว่าจะแปลหนังสือให้ผู้อ่านได้เข้าถึงในสิ่งที่ผู้เขียนตั้งใจสื่อและเข้าถึงตัวตนของเขาโดยไม่ติดกำแพงภาษาของผู้แปล...หนูดีมองเห็นตัวเองเป็นเหมือนเครื่องจักรชิ้นเล็กๆ ที่เข้ามาช่วยแปลให้ข้อมูลตรงนี้ได้เข้าถึงคนไทย เพราะว่าไปแล้วเราชาวพุทธทุกคนที่มีโอกาสได้อ่านก็จะรู้ว่า ดร.เพอร์ แม้มิใช่ชาวพุทธตามใบเกิด แต่ก็ได้ใช้ชีวิตตรงตามหลักคำสอนของพระศาสดาของเราจนถึงนาทีสุดท้าย ด้วยการเผชิญหน้ากับความตายด้วยความมีสติ และเลือกที่จะใช้ชีวิตในปัจจุบันขณะอย่างเต็มเปี่ยมและไม่หวาดกลัวอนาคตที่ยังมาไม่ถึง

ต้องสารภาพว่า หนูดีแปลหนังสือเล่มนี้ด้วยน้ำตา...เริ่มต้นด้วยความสงสารและเอาใจช่วยให้เขามีชีวิตรอดให้นานที่สุด เพราะขณะแปลนั้นผู้เขียนอยู่ในช่วงระยะสุดท้ายของโรค แต่ก็ยังเดินทางไปรัฐสภาเพื่อพูดให้หนักการเมืองหันมาให้ความสำคัญกับการป้องกันโรคมะเร็งประเภทที่เขาเป็น ทั้งระดมทุนเพื่อการวิจัย และยังต้องอยู่กับลูกและภรรยาให้มากที่สุด...หนังสือเล่มนี้ทำให้หนูดีต้องมานั่งคิดถึงชีวิตตัวเองว่า “ถ้าเป็นเราละ” ถ้าเรามีลูกเล็กๆ สามคนและมีคู่สมรสที่รักกันขนาดนี้ เราจะทำอย่างไรถ้ามีเวลาเหลืออีกไม่กี่เดือน...เราจะมีสติได้เท่าเขาไหม พอคิดได้อย่างนี้ก็ยิ่งทั้งนั่งสมาธิและสวดมนต์ ศึกษาคำสอนของครูบาอาจารย์เพิ่มขึ้นไปกว่าเดิมอีก...ถือว่าเป็นการเข้าหลักสูตรสติภาวนาส่วนตัวที่เข้มข้นเลยทีเดียว

ถ้าใครมีโอกาสดูสัมผัสหนังสือเล่มนี้ เป็นไปไม่ได้เลยที่ผู้อ่านจะไม่เติบโตขึ้นทางปัญญาและจิตวิญญาณ ช่วยไม่ได้เลยที่จะไม่รักพ่อแม่

และคนใกล้ตัวมากขึ้น และหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยที่จะคิดวางแผนเรื่องลูก ๆ ใ้ห้รอบคอบกว่านี้...เป็นหนังสือที่ใคร ๆ ก็ต้องอ่าน เพราะเกิดเป็นมนุษย์ ก็มีสองเรื่องหลักๆ ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ ความตาย และการใช้ชีวิต

ในฐานะผู้แปล หนูดีมีความหวังเล็กๆ ว่าหนังสือเล่มนี้จะทำให้เกิด กระแสแห่งสติและการตื่นรู้เพื่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันขณะอย่างสมบูรณ์ และงดงามในสังคมไทย เพราะน้อยครั้งที่เราจะได้เห็นผู้ที่พร้อมจะแบ่งปัน ช่วงเวลาแห่งความเป็นความตายของตัวเองด้วยจิตใจที่เบิกบานและมีสติ เช่นนี้ หนูดีขอใ้บุญในการอ่านหนังสือเล่มนี้ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองน้อม เข้ามาสู่ชีวิตตนเองนั้น ดลบันดาลใ้ผู้อ่านทุกคนได้มีชีวิตที่มีคุณค่ามากขึ้น ในปัจจุบันขณะมีความอิ่มเต็มเบิกบาน และรู้สึกขอบคุณทุก ๆ ห้วงลมหายใจ ของตนเอง เพราะเราไม่มีทางรู้อย่างแน่นอนได้หรอกค่ะว่า เวลาของเราจะหมดลงเมื่อใด

วนิษา เรซ

ด้วยความระลึกบุญคุณพ่อและแม่ที่โอบเอื้อให้ผมได้ฝัน
และด้วยความหวังสำหรับความฝันที่ลูกๆของผมจะมี

ขอบคุณ

“เราไม่สามารถเปลี่ยนไฟที่เราจำมาได้ แต่เราจะเล่นไฟในมืออย่างไรต่างหาก”

— แรนดี้ เพอร์รี่

คิดอย่างนี้

สารบัญ

คำนำผู้เขียน	XIV
I. เลขเซอร์ครั้งสุดท้าย	1
II. ทำความฝันวัยเด็กของคุณให้เป็นจริงได้อย่างแท้จริง	21
III. การผจญภัย...และบทเรียนที่ได้	61
IV. เติบโตเต็มที่ให้คนรอบตัว	111
V. คุณจะใช้ชีวิตของคุณอย่างไร	139
VI. คำพูดทิ้งท้าย	201
คำขอบคุณ	221

คำนำผู้เขียน

ถ้าผมมีความบกพร่องด้านวิศวกรรม แม้มองเผินๆ จะดูเหมือนว่าผมมีสุขภาพเยี่ยมยอด แต่ความจริงผมมีเนื้องอกกลับมาในตับอ่อน และมีเวลาในชีวิตเหลืออีกเพียงไม่กี่เดือน

ผมเป็นพ่อของลูกเล็กๆ สามคน และได้แต่งงานกับหญิงสาวในฝัน ผมสามารถเลือกที่จะโศกเศร้าเสียใจกับตัวเองได้ แต่ผมรู้ว่าความรันทดใจไม่มีประโยชน์อะไรเลย ไม่ว่าสำหรับครอบครัวหรือตัวผม

ถ้าเช่นนั้นผมจะเลือกใช้เวลาแสนจำกัดที่ผมมีเหลืออยู่อย่างไรดี

คำตอบที่ชัดเจนที่สุดคือ ผมจะใช้เวลาอยู่กับครอบครัวและดูแลพวกเขาในขณะที่ผมยังสามารถทำได้ ผมจะถนอมรักทุกวินาทีที่อยู่กับพวกเขา และจัดการวางแผนสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้ชีวิตข้างหน้าของพวกเขาที่ไม่ผมอยู่ด้วยนั้นราบรื่นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

แต่คำตอบที่ไม่ชัดเจนเท่าคือ ผมจะสอนลูกๆ อย่างไร มีเรื่องมากมายที่ผมอยากสอนพวกเขาในช่วงเวลาอีกยี่สิบปีข้างหน้า เวลานั้นพวกเขายังอายุน้อยเกินไปสำหรับบทสนทนาเหล่านั้น พ่อแม่ทุกคนอยากสอนลูกให้แยกแยะผิดถูกได้ สอนสิ่งที่เราคิดว่าสำคัญ และสอนวิธีรับมือกับความท้าทายที่มาพร้อมกับชีวิต นอกเหนือจากนั้นเรากียังอยากเล่าให้เขาฟัง

ถึงสารพัดเรื่องในชีวิตของเราเอง เพื่อสอนให้เขาได้มีชีวิตในแบบของตัวเอง ความปรารถนาของผมที่จะทำในสิ่งเหล่านี้ชักนำผมให้ตกปากรับปากถูกถา “เลสเตอร์ครั้งสุดท้าย” ที่มหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอน

เลสเตอร์ครั้งสุดท้ายนั้น ตามธรรมเนียมแล้วมักจะมีการถ่ายวีดิทัศน์เก็บไว้ ผมรู้ว่าในวันนั้นตัวผมจะทำอะไรแน่ เบื้องหลังการบรรยายทางวิชาการที่ดูเหมือนดำเนินไปตามปกตินั้น ผมกำลังพยายามบรรจุตัวเองเข้าไปในขวดแก้ว เพื่อว่าวันหนึ่งขวดแก้วนี้จะถูกน้ำซัดมาที่ชายหาดถึงลูก ๆ ของผม ถ้าผมเป็นจิตรกร ผมจะวาดรูปไว้ให้เขา ถ้าผมเป็นนักดนตรี ผมจะประพันธ์เพลงฝากไว้ แต่ที่ผมเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ผมจึงเลือกที่จะปาถูกถาฝากไว้

ผมเลือกปาถูกถาถึงความเบิกบานของการมีชีวิตอยู่ และถึงการประจักษ์ถึงคุณค่าของชีวิต แม้ในขณะที่ชีวิตส่วนใหญ่ของผมเหลืออยู่เต็มที ผมพูดถึงความสุจริต เกียรติยศ ความระลึกรู้บุญคุณ และอีกสารพันเรื่องที่เป็นสมบัติล้ำค่าในใจผม และผมพยายามอย่างมากที่จะไม่ให้หน้าเบื่อ

หนังสือเล่มนี้เป็นการสานต่อจากสิ่งที่ผมบรรยายในวันนั้น และเพราะว่าเวลาเป็นของล้ำค่า และผมต้องการใช้เวลาทั้งหมดที่มีกับลูก ๆ ผมจึงขอให้เจฟฟรีย์ ซาลโลว์ เข้ามาช่วย การออกกำลังกายมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อสุขภาพของผม ดังนั้นทุกวันผมจะปั่นจักรยานไปทั่วละแวกบ้าน และในการปั่นจักรยานห้าสิบสามเที่ยวนั้น ผมคุยกับเจฟฟ์ด้วยโทรศัพท์แบบครอบที่หัว เจฟฟ์ใช้เวลาต่อจากนั้นนับชั่วโมงไม่ถ้วนเพื่อเรียบเรียงเรื่องราวที่ผมเล่า ซึ่งผมว่าเราน่าจะเรียก “เลสเตอร์” ห้าสิบสามตอนของผม ออกมาเป็นหนังสือเล่มที่ทำานถืออยู่นี้

เรารู้กันมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้วว่า ไม่มีอะไรจะมาทดแทนการมีพ่อที่มีชีวิตได้ แต่ว่าวิศวกรรมไม่ใช่เรื่องของการแก้ปัญหาออกมาได้อย่างสมบูรณ์แบบไร้ที่ติ หากเป็นเรื่องของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ออกมาดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ดังนั้นทั้งปาฐกถา “เลกเชอร์ครั้งสุดท้าย” และหนังสือเล่มนี้ จึงเป็นความพยายามของผมที่จะทำเช่นนั้นให้ได้ดีที่สุดภายใต้ขีดจำกัดที่ผมมี

ครบถ้วน

I
เลขเซอ์
ครั้งสุดท้าย

Copyrighted material

สิงโตบาดเจ็บ ก็ยังไม่ยอมคำราม

อาจารย์มหาวิทยาลัยหลายต่อหลายคนเคยแสดงปาฐกถาหัวข้อ “เลิกเซอร์คัลด้าย” คุณอาจจะเคยได้ฟังมาบ้างแล้ว

สิ่งนี้กลายเป็นประเพณีปฏิบัติในมหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์ทั้งหลายจะถูกขอให้คิดทบทวนโดยครุ่นคำนึงถึงความตายของตัวเองและบรรยายถึงสิ่งที่พวกเขาคิดว่าสำคัญที่สุด มีคุณค่าที่สุดสำหรับเขา และระหว่างที่อาจารย์พูดอยู่ คนฟังอาจจะอดไม่ได้ที่จะคิดถึงคำถามเดียวกันว่า แล้วถ้าเป็นเราบ้างเล่า มีความรู้ใดบ้างที่เราอยากแบ่งปันกับโลก ถ้าหากเรารู้ว่านี่เป็นโอกาสสุดท้ายแล้ว ถ้าเราต้องดับสูญไปในวันพรุ่งนี้ เราจะทิ้งอะไรไว้เป็นมรดก

มหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอนได้จัดการปาฐกถา “เลิกเซอร์คัลด้าย” ต่อเนื่องกันมาในช่วงหลายปีนี้ พอถึงตอนที่มหาวิทยาลัยมาเชิญผมเป็นผู้ปาฐกถา ก็ได้เปลี่ยนชื่อหัวข้อใหม่เป็น “การเดินทาง” เพื่อให้ศาสตราจารย์ที่ได้รับเชิญทั้งหลายได้ “คิดทบทวนและเล่าถึงการเดินทางของชีวิตทั้งในด้านวิชาชีพและในชีวิตส่วนตัว” แม้หัวข้อจะไม่ได้ดูน่าตื่นเต้นมากมาย แต่ผมก็ตอบตกลง และได้รับคิวพูดในเดือนกันยายน

ถึงตอนนั้นผมทราบผลการวินิจฉัยแล้วว่าเป็นมะเร็งในระดับอ่อน แต่ผมยังมองโลกในแง่ดีอยู่ ไม่แนเหมือนกัน ผมอาจจะเป็นหนึ่งในกลุ่มผู้โชคดีที่จะรอดชีวิต

ขณะที่ผมรักษาตัวอยู่นั้น ผู้จัดปาฐกถาก็คอยอีเมลมาเตือนผมตลอดเวลา “อาจารย์จะพูดเรื่องอะไรครับ” พวกเขาถาม “กรุณาส่งหัวข้อแบบย่อๆ มาให้เราน้อย” ในแวดวงวิชาการนั้น มีระเบียบปฏิบัติที่ไม่สามารถเพิกเฉยได้ ถึงคนคนนั้นจะกำลังหมกมุ่นอยู่กับเรื่องสำคัญอื่นๆ เช่น พยายามที่จะไม่ตาย พอถึงกลางเดือนสิงหาคม มหาวิทยาลัยแจ้งมาว่าผมต้องเลือกหัวข้อแล้ว เพราะฝ่ายจัดงานต้องพิมพ์แผ่นโปสเตอร์

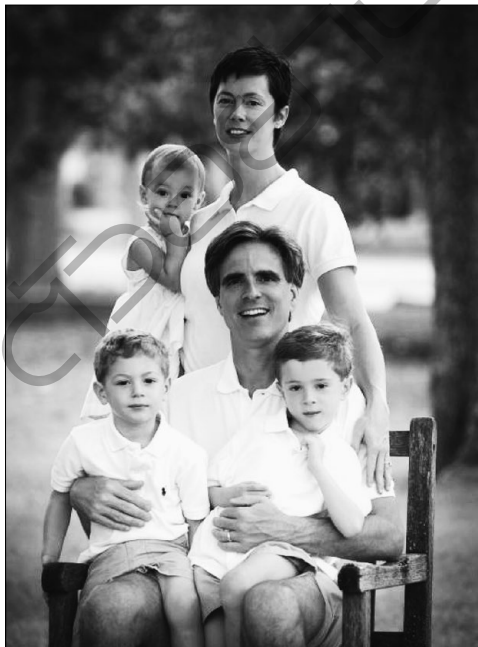
ในสัปดาห์นั้นเองที่ผมทราบว่า การรักษาครั้งสุดท้ายของผมไม่ได้ผล ผมมีเวลาอีกนับได้เป็นเดือนเท่านั้น

ผมรู้ว่าผมสามารถบอพงดการปาฐกถาได้ ไม่ว่าใครก็ยอมเข้าใจวินาทีนั้นเองผมรู้ว่ายังมีอีกหลายสิ่งเหลือเกินที่ผมจำเป็นต้องทำ ผมต้องรับมือกับความทุกข์ใจแสนสาหัสของตัวเอง และความโศกเศร้าเสียขวัญของคนรอบตัวที่รักผม ผมต้องจัดการภารกิจต่างๆ ของครอบครัวให้ลงตัวที่สุด แต่ท่ามกลางเรื่องทุกอย่างที่ต้องทำนี้ ผมไม่สามารถสลัดงานปาฐกถาออกไปจากหัวได้ ในสมองเต็มไปด้วยความคิดที่ว่า เลกเซอร์ครั้งสุดท้ายนี้จะเป็นเลกเซอร์ครั้งสุดท้ายจริงๆ ผมจะพูดอะไรได้เล่า คนฟังจะตอบสนองอย่างไร และที่สำคัญคือ ผมจะพูดจนจบไหม

“พวกเขาจะยอมให้ผมถอย” ผมบอกเจ ภรรยาของผม “แต่ผมอยากทำมากเหลือเกิน”

เจ (ชื่อเธอเขียน ใจ แต่อ่านว่า เจ) นั้นเป็นหัวหน้ากองเชียร์ของผมมาตลอดชีวิต ไม่ว่าผมตื่นเต้นกระตือรือร้นกับเรื่องใด เธอก็จะตื่นเต้นกับ

เรื่องนั้นไปกับผม แต่สำหรับการปาฐกถาในเรื่องเลกเซอร์ครั้งสุดท้ายนี้ เธอกลับไม่ค่อยเห็นด้วย เราเพิ่งย้ายจากฟิตต์สเบิร์กกลับมาอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของรัฐเวอร์จิเนีย เพื่อที่ว่าหลังจากที่ผมตาย เจและเด็กๆ จะได้อยู่ใกล้กับครอบครัวของเธอ เจมีความเห็นว่า ผมควรใช้เวลาที่มีค่าที่สุดนี้ กับลูกๆ หรือขนย้ายข้าวของออกจากกล่อง ช่วยเธอจัดบ้านหลังใหม่ แทนที่จะทุ้มเหวเวลาไม่รู้ก็ชั่วโม่งต่อก็ชั่วโม่งเพื่อเตรียมการปาฐกถา และ ยังต้องเดินทางกลับไปฟิตต์สเบิร์กเพื่อปาฐกถาครั้งนี้อีก

โลแกน, โคลอี้, เจ, ตัวผม และดีแลน

“คุณจะว่าฉันเห็นแก่ตัวก็ได้” เจบอกผม “แต่ฉันต้องการทั้งหมดที่เป็นตัวคุณ เวลาทั้งหมดที่คุณจะใช้เตรียมปาฐกถาจะเป็นเวลาที่เรารู้ญเสีย เพราะว่ามันเป็นเวลาที่ถูกช่วงชิงไปจากลูก ๆ ของเราและจากฉัน”

ผมเข้าใจว่าทำไมเจรู้สึกเช่นนั้น นับตั้งแต่วันที่ผมป่วย ผมสัญญา กับตัวเองว่าจะให้ความสำคัญกับเจมากที่สุด และจะทำตามความต้องการของเธอทุกอย่าง ภารกิจหลักของผมในตอนนี่คือการทำทุกสิ่งที่ผมสามารถทำได้ เพื่อลดภาระหนักหน่วงของเจอันเนื่องมาจากความเจ็บป่วยของผม และนั่นคือเหตุผลที่ผมใช้เวลายามตื่นส่วนใหญ่ไปกับการดูแลทุกสิ่งให้เข้าที่เข้าทาง เพื่อครอบครัวในอนาคตที่ปราศจากตัวผม แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ผมยังไม่อาจเลิกครุ่นคิดถึงการปาฐกถานี้ได้

ตลอดชีวิตการทำงานทางวิชาการ ผมได้ทำการบรรยายที่เรียกได้ว่า ดิจจริง ๆ มาแล้วหลายครั้ง แต่การที่ใคร ๆ ลงความเห็นว่าผมเป็นผู้บรรยายที่เก่งที่สุดในวงการวิทยาการคอมพิวเตอร์ ก็เหมือนการบอกว่าใครตัวสูงที่สุดในหมู่คนแคระทั้งเจ็ดนั่นแหละ และตกมาถึงตอนนี้ผมรู้สึกว้า ผมยังมีอะไรอีกมากมายในความเป็นตัวผม ซึ่งถ้าผมปาฐกถาได้ครอบคลุมทุกอย่างที่ผมมีและผมเป็น ผมอาจจะมอบอะไรที่พิเศษสุดให้แก่ผู้ฟังได้ “ปัญญา” อาจเป็นคำที่ยิ่งใหญ่ แต่สิ่งนี้แหละ อาจจะเป็นสิ่งที่ผมจะมอบให้ผู้คนที่

เจยังคงไม่ชอบความคิดนี้อยู่ดี เราจึงนำเรื่องนี้ไปปรึกษา ดร.มิเชล รีสส์ จิตแพทย์ซึ่งเราสองคนเพิ่งเริ่มไปพบไม่กี่เดือนก่อนหน้านี้ เธอเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านให้คำปรึกษาครอบครัวที่มีสมาชิกอยู่ในภาวะเจ็บป่วยใกล้ความตาย

“ฉันรู้จักเรนดีดี” เจบอกคุณหมอริสส์ “เขาเป็นพวกเสฟติดงาน ฉันรู้ว่าเขาจะเป็นอย่างไรหากเขาเริ่มเตรียมการปาฐกถาครั้งนี้ เขาจะใช้

เวลาทั้งหมดที่มี” เจแย้งว่าการปาฐกถานี้จะดึงความสนใจของผมโดยไม่จำเป็น
ออกจากเรื่องสำคัญในชีวิตที่เรากำลังพยายามรับมืออยู่อย่างสุดความสามารถ

อีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้เจเสียความรู้สึกก็คือ ถ้าผมจะไปเลกเชอร์
ตามวันเวลาที่กำหนด ผมจะต้องบินไปพิตต์สเบิร์กล่วงหน้าหนึ่งวัน บังเอิญ
ที่วันนั้นตรงกับวันเกิดอายุครบสี่สิบเอ็ดปีของเจพอดี้ “นี่เป็นวันเกิดครั้งสุดท้าย
สุดท้ายของฉันที่เราจะได้ฉลองร่วมกัน” เธอบอกผม “คุณจะต้องไปในวัน
เกิดของฉันจริงๆ หรือคะ”

แค่คิดถึงการทำเจในวันเกิดของเธอก็ทำให้ผมเจ็บปวดเสียแล้ว
แต่ผมก็ไม่อาจปล่อยวางความคิดที่จะไปปาฐกถาได้ ผมมองการปาฐกถานี้
เหมือนงานชิ้นสุดท้ายในวิชาชีพของผม และเป็นวิธีหนึ่งในการบอกลา
“ครอบครัวอาชีพของผม” ผมยังจินตนาการเห็นตัวเองกำลังแสดงปาฐกถา
“เลกเชอร์ครั้งสุดท้าย” ประมาณเดียวกับนักเบสบอลที่กำลังจะเลิกอาชีพ
โยนลูกบอลเข้าไปให้แฟน ๆ ผมชอบฉากสุดท้ายในหนัง *เดอะเนเชอรัล*
ตอนที่รอย ฮอบส์ นักเบสบอลที่เริ่มมีอายุและมีบาดแผลเลือดไหลซึม
ได้สร้างปาฏิหาริย์ด้วยการตีลูกโฮมรันขึ้นเยี่ยมได้

ดร.ริสส์รับฟังทั้งเจและผม เมื่อฟังจบเธอบอกว่า ในตัวของเจ
เธอมองเห็นหญิงสาวเข้มแข็งเต็มไปด้วยความรักคนหนึ่ง ที่มีความตั้งใจจะ
ใช้เวลาอีกหลายสิบปีสร้างครอบครัวเปี่ยมสุขกับสามีและช่วยกันเลี้ยงดูลูก
จนเติบโตใหญ่ แต่ในขณะนี้ชีวิตของเราสองคนจะต้องถูกบีบสั้นเข้าให้เหลือ
เพียงไม่กี่เดือน ส่วนในตัวผม ดร.ริสส์เห็นผู้ชายคนหนึ่งที่ยังไม่พร้อมที่จะ
ถอยเข้าไปในสิ่ง ๆ สงบ ๆ ในบ้าน และที่ซัดมากก็คือ ไม่พร้อมที่จะก้าวขึ้นไป
นอนตายบนเตียงในเวลานี้ “การเลกเชอร์ครั้งนี้จะเป็นครั้งสุดท้ายที่คน
หลายๆ คนที่ผมรักจะได้เห็นผมในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่” ผมบอกจิตแพทย์

อย่างเรียบๆ “เป็นโอกาสที่ผมจะได้คิดจริงๆ ว่าอะไรที่มีความหมายที่สุดสำหรับผม ว่าจะฉีกให้ผู้คนจดจำผมในแบบไหน และได้ทำประโยชน์เท่าที่ผมจะสามารถทำได้ในขณะที่กำลังจะจากไป”

ดร.ริสส์เฝ้าดูเจและผมนั่งด้วยกันบนโซฟาในห้องทำงานของเธอมากมายหลายครั้ง เราทั้งสองจับยึดกันและกันไว้นั่น น้ำตาท่วมทั้งคู่ เธอบอกว่าเธอเห็นความรู้สึกให้เกียรติอย่างสูงที่เรามีต่อกัน และหลายครั้งที่การได้เห็นความตั้งใจของเราสองคนในอันที่จะทำเวลาช่วงสุดท้ายนี้ให้ถูกต้องถึงมากที่สุดนั้น สันสะท้อนจิตใจของเธออย่างรุนแรง แต่เธอบอกว่าไม่ใช่หน้าที่ของเธอที่จะถ่วงน้ำหนักไปด้านใดด้านหนึ่งในเรื่องที่ว่าผมควรไปปรากฏหรือไม่ “คุณสองคนต้องตัดสินใจเรื่องนี้กันเอง” เธอกล่าว เธอให้กำลังใจเรา ให้เราฟังกันและกันอย่างแท้จริง เพื่อที่เราจะได้ตัดสินใจให้ถูกต้องเพื่อตัวเราทั้งสองคน

ในเมื่อเจยังลังเลอยู่ ผมจึงรู้ว่าผมต้องมองแรงผลักดันของผมอย่างชัดแจ้ง ทำไมการปรากฏครั้งนี้จึงสำคัญสำหรับผมขนาดนั้น หรือว่ามันเป็นวิธีที่จะบอกตัวเองและคนอื่น ๆ ว่าผมยังเปี่ยมไปด้วยพลังชีวิต เพื่อพิสูจน์ว่าผมยังขึ้นเวทีได้อยู่ หรือจะเป็นการแสดงครั้งสุดท้ายของคนที่รักแสงไฟบนเวที ทุกคำตอบนั้นถูกหมด “สิ่งโศกเศร้าที่ยังอยากรู้ตัวว่าจะคำรามไหวโหม” ผมบอกเจ “มันเป็นเรื่องของศักดิ์ศรีและการเห็นคุณค่าในตัวเอง ไม่ใช่การยึดติดในลาภยศสรรเสริญ”

ยังมีอีกเรื่องในการทำงานครั้งนี้คือ ผมเริ่มจะมองการปรากฏครั้งนี้ว่าเป็นเหมือนยานที่จะพาผมท่องเข้าไปในอนาคตที่ผมจะไม่มีวันได้เห็นด้วยตาตนเอง

ผมเตือนเจให้นึกถึงอายุของลูกๆ ของเรา คือ ห้าขวบ สองขวบ และ

หนึ่งขวบตามลำดับ “ลองคิดดูสิ” ผมบอก “ตอนนี่ดีแลนอายุห้าขวบ ผมว่าโตขึ้นเขาก็คงจะมีความทรงจำเรื่องพ่ออยู่บ้าง แต่เอาจริง ๆ แล้วเขาจะจำได้สักแค่ไหน ดูเราสองคนสิ เราจำอะไรตอนที่เราอายุห้าขวบได้บ้าง ดีแลนจะจำได้ไหมว่าพ่อเล่นกับเขาอย่างไร เราหัวเราะกันเรื่องอะไรบ้าง อย่างดีที่สุตก็คงจำได้แค่เลือกรางเท่านั้น

“และโลแกนกับโคลอี้ละ ลูกสองคนนี้อาจจำอะไรเกี่ยวกับพ่อไม่ได้เลย จำไม่ได้แม้สักนิดเดียวด้วยซ้ำ โดยเฉพาะโคลอี้ ผมบอกคุณได้เลยว่า เมื่อลูกของเราโตขึ้นเขาจะต้องผ่านช่วงชีวิตที่เจ็บปวด ซึ่งเขาจำเป็นต้องรู้ให้ได้ว่า พ่อของฉันทือใคร พ่อของฉันทเป็นใครแบบไหน และการปาฐกถาครั้งนี้อาจช่วยตอบคำถามเหล่านั้นให้ลูก ๆ ได้” ผมบอกเจว่าจะให้คาร์เนกีเมลลอนบันทึกเหตุการณ์บรรยายครั้งนี้ไว้ “ผมจะมีวิธีดีไว้ให้คุณ และเมื่อลูก ๆ โตขึ้นคุณก็สามารถเปิดให้ลูกดู มันจะช่วยให้ลูก ๆ เข้าใจว่าผมเป็นใครแบบไหนและอะไรมีคุณค่าสำหรับผม”

เจฟังผมจนจบและถามกลับด้วยคำถามที่มีเหตุมีผลว่า “ถ้าคุณมีสิ่งที่คุณต้องการพูดให้ลูก ๆ ฟัง หรือมีคำแนะนำให้ลูก ทำไหมไม่แค่ตั้งกล้องวิดีโอไว้แล้วก็นั่งที่กึ่งกลางในห้องนั่งเล่นที่บ้านนี้เลยล่ะคะ”

ผมคงแพ้เธอแน่ ๆ แล้วในตอนนั้น แต่คิด ๆ ไปก็ไม่แน่ เปรียบไปก็เหมือนสิงโตนานเจ็บบัก ยิงมาตุภูมิของผมก็ยังคงเป็นในมหาวิทยาลัยท่ามกลางลูกศิษย์นักศึกษา “สิ่งหนึ่งที่ผมได้เรียนรู้” ผมบอกเจ “ก็คือว่าเวลาพ่อแม่สอนอะไรลูก แล้วถ้าเรื่องนั้นได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอกด้วย มันก็ไม่ใช่เรื่องเสียหายนะ ถ้าผมสามารถทำให้กลุ่มผู้ฟังหัวเราะหรือปรบมือในเวลาที่เหมาะสม ก็อาจทำให้สิ่งที่ผมจะบอกลูกของผมมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น”

เจย์มีให้ผม นักแสดงหนุ่มของเธอที่กำลังจะตาย และในที่สุดเธอก็ยอม เธอรู้ว่าผมโหยหาวิธีที่จะทิ้งมรดกไว้ให้ลูกๆ การปาฐกถาครั้งนี้อาจเป็นหนึ่งในหนทางนั้นก็เป็นได้

เมื่อได้ไฟเขียวจากเจ ผมยังมีความท้าทายอีกเรื่องที่ต้องอยู่คือ ผมจะอย่างไรให้การปาฐกถาทางวิชาการนี้มีผลสั้นสะท้อนยาวไกลไปถึงลูกๆ ของผมในช่วงเวลาหนึ่งทศวรรษนับจากนี้หรือนานกว่านั้น

ผมรู้แน่ว่าผมไม่ต้องการให้การปาฐกถาครั้งนี้เน้นเรื่องผมเป็นมะเร็ง เรื่องยึดเยื้อทางการแพทย์นั้นผมได้ผ่านมาทุกเรื่องครั้งแล้วครั้งเล่า จนผมเลิกสนใจที่จะพูดเรื่องการยอมรับโรคนี้ เรื่องวิธีรับมือกับโรคมะเร็งร้ายนี้ หรือเรื่องที่มะเร็งทำให้ผมได้เห็นมุมมองใหม่ๆ ใดๆ อย่างไร หลายคนคงคาดหวังให้ผมปาฐกถาเรื่องความตาย แต่การปาฐกถาครั้งนี้ต้องเป็นเรื่องของ *การมีชีวิตอยู่*

* * *

“อะไรทำให้ผมพิเศษไม่เหมือนใคร”

นั่นเป็นคำถามที่ผมรู้สึกว่าจะต้องบังคับตัวเองให้พูดถึงให้ได้ การตอบโจทย์นี้ได้จะช่วยให้ผมคิดออกว่าจะพูดเรื่องอะไร ระหว่างที่ผมนั่งอยู่กับเจในโรงพยาบาลที่จอห์น ฮอปกินส์ รอรายงานผลการตรวจพยาธิวิทยา ผมก็ลองเล่าความคิดต่างๆ ของผมให้เธอฟังเพื่อขอความเห็น

“มะเร็งไม่ได้ทำให้ผมพิเศษแตกต่างจากคนอื่น ๆ” ผมพูด ชั่วนี้เถียงไม่ขึ้น เพราะปีหนึ่งๆ นั้นมีผู้ป่วยมากกว่า 37,000 ราย ที่รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งที่ตับอ่อนโดยยังไม่ต้องพูดถึงมะเร็งชนิดอื่นๆ ด้วยซ้ำ

ผมคิดหนักว่าผมจะให้คำจำกัดความตัวเองอย่างไร ในฐานะที่เป็นครู เป็นนักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ เป็นสามี เป็นพ่อ เป็นลูกชาย เป็นเพื่อน

เป็นพี่ เป็นน้อง หรือเป็นผู้นำทางจิตใจให้บรรดาลูกศิษย์ ทั้งหมดนั้นเป็นบทบาทที่ทรงคุณค่าสำหรับผม แต่บทบาทใดกันเล่าที่ทำให้ผมพิเศษกว่าคนอื่น ๆ

ถึงแม้ผมจะมีภาพตัวเองที่ดูดีจริง ๆ อยู่ในใจเสมอมา แต่ผมรู้ว่าต้องทำอะไรที่มากกว่าความอาจหาญในการปาฐกถาครั้งนี้ ผมถามตัวเองว่า “มีอะไรบ้างที่มีแต่ตัวผมคนเดียวเท่านั้นที่จะสามารถมอบไว้ให้โลกใบนี้ได้”

และแล้วในห้องรอปพบแพทย์ตอนนั้นเอง ผมก็รู้แน่ชัดว่าสิ่งนั้นคืออะไร ความเข้าใจนั้นสว่างแวบเข้ามาเหมือนสายฟ้า ทุกความสำเร็จของผมและทุกสิ่งที่ผมรักล้วนมีที่มาจากความฝันและเป้าหมายในวัยเด็ก...ทั้งนี้รวมถึงวิธีที่ผมพยายามจัดการตัวเองจนสามารถบรรลุเป้าหมายจนครบเกือบทั้งหมด ผมตระหนักว่าความพิเศษของผมเกิดจากองค์ประกอบในทุกรายละเอียดของความฝันแต่ละความฝัน ตั้งแต่ฝันที่มีความหมายไปจนถึงความฝันแปลก ๆ ทั้งหมดรวมกันเป็นนิยามของช่วงเวลาสี่สิบหกปีในชีวิตผม ตอนที่นั่งอยู่นั้น ผมเชื่อแล้วว่าแม้จะเป็นมะเร็งแบบนี้ แต่ผมเป็นผู้ชายที่โชคดีมากที่ได้มีโอกาสได้ใช้ชีวิตตามความฝัน ทั้งนี้ก็เพราะมีบุคคลผู้นำอิศริยยศมากมายที่สอนผมมาตลอดเส้นทางชีวิต ถ้าผมสามารถเล่าเรื่องราวของตัวเองด้วยความรู้สึกทั้งหมดที่มีได้ การปาฐกถาครั้งนี้ของผมอาจช่วยให้คนอื่นค้นพบเส้นทางไปสู่ฝันที่เป็นจริงของพวกเขาได้เช่นกัน

ผมมีคอมพิวเตอร์แล็ปท็อปอยู่กับตัวที่ห้องพักรอแพทย์ และด้วยแรงผลักดันของการตระหนักรู้นี้ ผมรีบส่งอีเมลไปยังผู้ประสานงานบอกพวกเขาว่า ในที่สุดผมก็คิดหัวข้อการปาฐกถาได้แล้ว “ผมต้องขอโทษสำหรับความล่าช้า” ผมเขียน “ผมขอตั้งหัวข้อครั้งนี้ว่า ‘ทำความฝันวัยเด็กของคุณให้เป็นจริงได้อย่างแท้จริง’”

ชีวิตของผม ในคอมพิวเตอร์แล็ปท็อป

คุณจะเรียบเรียงรายการความฝันวัยเด็กของคุณอย่างไร คุณจะช่วยให้คนอื่น ๆ ย้อนกลับมาเชื่อมต่อกับความฝันในวัยเด็กของพวกเขาด้วยวิธีไหน ในฐานะนักวิทยาศาสตร์ เหล่านี้ไม่ใช่คำถามที่ผมต้องนำมาใคร่ครวญให้ลึกซึ้งบ่อยครั้งนัก

สี่วันเต็ม ๆ ที่ผมนั่งอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์ในบ้านใหม่ของเราที่เวอร์จิเนีย และเลือกรูปภาพต่างๆ ที่จะใช้ทำพาวเวอร์พอยต์ในการบรรยาย ผมเป็นคน คิดเป็นภาพมาตลอด ผมจึงรู้ดีว่าการปาฐกถานี้จะไม่มีตัวอักษรบนจอมากนัก ผมเลือกรูปภาพไว้ถึงสามร้อยภาพ เป็นภาพครอบครัว ภาพลูกศิษย์ เพื่อนร่วมงาน รวมถึงภาพอื่นๆ ที่อาจเป็นตัวแทนภาพความฝันในวัยเด็กได้ ผมใส่คำพูดสั้นๆ บนสไลด์บางภาพ เป็นคำแนะนำบ้าง คำคมบ้าง เมื่อผมอยู่บนเวที ข้อความและภาพเหล่านี้จะช่วยให้ผมจำเรื่องที่ได้เตรียมไว้ในใจได้

ช่วงที่เตรียมงานปาฐกถา ผมจะลุกขึ้นจากเก้าอี้ทำงานทุกเก้าสิบนาทีกเพื่อเล่นกับลูกๆ เจเฝ้าดูอยู่และเห็นว่าผมพยายามที่จะมีส่วนร่วมเต็มที่กับครอบครัว แต่กระนั้นเธอก็ยังคิดว่าผมใช้เวลาสำหรับเตรียมการปาฐกถานี้

มากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเราเพิ่งย้ายเข้ามาในบ้านหลังใหม่ เธออยากให้เราช่วยรื้อสิ่งของเครื่องใช้ออกจากกล่องข้าวของจำนวนมากที่กองพะเนินเทินทึกอยู่เต็มบ้านของเรา

ในตอนแรก เจไม่ได้วางแผนที่จะเข้าร่วมฟังการปาฐกถา เธอว่าเธอมีหน้าที่จะต้องอยู่ที่เวอร์จิเนียกับลูกๆ มีธุระเป็นสิบๆ เรื่องที่ต้องทำให้เสร็จ ผมพร่ำบอกเธอว่า “ผมอยากให้คุณไปเหลือเกิน” จริงๆ แล้วในใจผมต้องการให้เธอไปอยู่ตรงนั้นกับผมอย่างสุดแสน และในที่สุดเธอก็ยอมตกลงบินไปฟิตต์สเบิร์กในตอนเช้าของวันปาฐกถา

ผมต้องบินไปฟิตต์สเบิร์กล่วงหน้าหนึ่งวัน ดังนั้นเวลาบ่ายโมงครึ่งของวันที่ 17 กันยายน ซึ่งเป็นวันที่เจอายุครบสี่สิบเอ็ดปี ผมจูบลาเธอและลูกๆ แล้วขับรถไปสนามบิน เราฉลองวันเกิดของเธอล่วงหน้าไปแล้วหนึ่งวันที่บ้านพี่ชายของเจ ถึงกระนั้นการเดินทางครั้งนี้ของผมก็เป็นเรื่องที่ผมต้องจดจำด้วยความเศร้าว่า วันเกิดของเธอนี้ไม่มีผม และเธอจะไม่มีผมอีกในวันเกิดปีต่อไปๆ ไปนับจากนี้

ผมลงจากเครื่องบินที่ฟิตต์สเบิร์ก ที่ซึ่งผมนัดเจอกับสตีฟ ซีบอิลด์ เพื่อนของผมที่บินตรงมาจากซานฟรานซิสโก เราสนิทสนมกันมานานหลายต่อหลายปีนับแต่ตอนที่ผมลาพักงานสอนเพื่อไปทำงานที่บริษัทอิเล็กทรอนิกส์ บริษัทผลิตวิดีโอเกมที่สตีฟเป็นผู้บริหารอยู่ นับแต่นั้นมาเราก็ใกล้ชิดสนิทกันประหนึ่งพี่น้อง

เราโอบกอดทักทายกัน เดินไปเช่ารถ และขับออกมาด้วยกัน เราแลกเปลี่ยนตลกขบขันเชิงตะกอนกัน สตีฟบอกว่าเขาเพิ่งไปหาหมอฟันมา และผมเลยเถกไปว่า ผมไม่ต้องไปหาหมอฟันอีกต่อไปแล้ว

เราแวะพักที่ร้านอาหารข้างทางแห่งหนึ่ง และเอาแล็ปท็อปวางบนโต๊ะ

ผมให้สตีฟดูรูปภาพที่ผมจัดเตรียมไว้ ซึ่งผมตัดทอนลงเหลือเพียงสองร้อยแปดสิบภาพ สตีฟหัวว่า “ผมว่ายาวเกินไปมากนะ กว่าคุณจะได้เลกเชอร์จบทุกคนคงตายหมดแน่”

สาวเลิร์ฟเป็นผู้หญิงวัยสามสิบผมสีบลอนด์ขุ่นๆที่กำลังตั้งคร่ำครวญ เธอเดินมาถึงโต๊ะของเราตอนที่รูปภาพของลูกๆ ขึ้นบนจอคอมพิวเตอร์พอดี “น่ารักจัง” เธอบอก และถามถึงชื่อของเด็กๆ ผมบอกเธอว่า “คนนั้นดีแลนนั้นโลแกน และนี่โคลอี้...” เธอบอกว่าลูกสาวเธอก็ชื่อโคลอี้เหมือนกัน และเราต่างก็ยิ้มให้แก่ความบังเอิญนี้ สตีฟและผมดูพาวเวอร์พอยต์โดยที่สตีฟคอยช่วยผมจับประเด็นให้ชัดเจน

เมื่อสาวเลิร์ฟกลับมาอีกครั้งเพื่อนำอาหารมา ผมร่วมยินดีกับการตั้งคร่ำครวญของเธอ “คุณต้องมีความสุขมากแน่ๆ” ผมบอก

“ก็ไม่ใช่เชิงหรอกค่ะ” เธอตอบ “มันเป็นอุบัติเหตุนะคะ”

ระหว่างที่เธอเดินกลับไป ผมอดคิดถึงความจริงไปตรงมาของเธอไม่ได้ ประโยคสบายๆ ของเธอทำให้ผมได้คิดถึงองค์ประกอบซึ่งอุบัติขึ้นอย่างไม่คาดคิด ที่มีบทบาทสำคัญในการถือกำเนิดและการจากไปของเราสำหรับเธอ นั่น การมีลูกเกิดจากอุบัติเหตุ ซึ่งแน่นอนว่าจะตามมาด้วยความรัก ส่วนตัวผมนั้น อุบัติเหตุจากมะเร็งทำให้ผมต้องทิ้งลูกเล็กๆ สามคนให้เติบโตขึ้นโดยปราศจากความรักจากพ่อ

ชั่วโมงหนึ่งหลังจากนั้นเมื่อผมอยู่ตามลำพังในห้องที่โรงแรม ภาพของลูกๆ ยังคงค้างอยู่ในหัวระหว่างที่ผมตัดต่อและสลับที่ภาพสไลด์ อินเทอร์เน็ตในห้องพักนั้นทำงานแบบมาๆ หายๆ ทำให้การทำงานชวนเหนื่อย เพราะผมยังต้องหาภาพจากเว็บไซต์อยู่ และที่ย่ำแย่ก็คือ ผมเริ่มรู้สึกถึงผล

ข้างเคียงจากการทำเคมีบำบัดที่เพิ่งผ่านไปไม่กี่วัน ผมเริ่มปวดท้องจนบิดเกร็ง คลื่นไส้อยากอาเจียน และท้องเสีย

ผมทำงานถึงเที่ยงคืน ผล็อยหลับไป และตื่นขึ้นมาในเวลาตีห้า ด้วยอาการหัววิตก ส่วนหนึ่งผมกลัวว่าการปาฐกถาครั้งนี้จะได้เรื่องเลย ผมคิดกับตัวเองว่า “นี่โง่งมที่คุณจะได้รับสำหรับความพยายามที่จะพูดถึงชีวิตตัวเองให้หมดทั้งชีวิตภายในเวลาหนึ่งชั่วโมง!”

ผมยังคงแก่นั่นแก่นี่ คิดใหม่อีกที จัดวางใหม่อีกไปเรื่อย ๆ จนประมาณสิบเอ็ดโมงเช้าผมเริ่มรู้สึกว่าตัวเองอยู่ในอารมณ์ที่จะพูดได้ดีแล้ว บางทีสิ่งที่ผมพูดอาจจะออกมาดีจริง ๆ ก็ได้ ผมลุกขึ้นอาบน้ำ แต่งตัว และพอเที่ยงตรงเจ็กี่มาถึงสนามบิน เธอร่วมกินอาหารกลางวันกับสตีฟ และผมเป็นการสนทนาในมื้ออาหารที่เครื่องขมิ้นจริงจัง สตีฟรีบปากว่าจะช่วยดูแลและลูก ๆ

ตอนบ่ายโมงครึ่ง มีพิธีเปิดห้องแล็บคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัย ผมใช้เวลาเกือบทั้งชีวิตที่นั่น ห้องแล็บนี้จึงตั้งชื่อเป็นเกียรติแก่ผม เมื่อรู้ดำนที่ป้ายออก ผมก็เห็นชื่อของตัวเองค่อย ๆ ปรากฏอยู่เหนือบานประตู พอบ่ายสองโมงสิบห้า นาที ผมกลับมานั่งอยู่ในห้องทำงานของตัวเอง รู้สึกแย่มาก ๆ อีกแล้ว ผมเหนื่อยล้าสุดขีด และไม่สบายอย่างแรงจากการทำเคมีบำบัด ผมสงสัยว่าตัวเองต้องใส่ผ้าอ้อมผู้ใหญ่ที่เตรียมมาขึ้นเวทีด้วยหรือเปล่า

สตีฟบอกว่าผมควรนอนพักบนโซฟาในห้องทำงาน ผมทำตาม แต่ก๊วยเอาคอมพิวเตอร์แล็ปท็อปวางไว้บนท้องเพื่อปรับโน้นปรับนี้ ผมตัดรูปออกไปได้อีกหกสิบภาพ

บ่ายสามโมงสามสิบนาที คนเริ่มเข้าแถวรอฟังการบรรยาย ตอน

สี่โมงตรงผมดันตัวเองให้ลุกจากโซฟา เก็บข้าวเก็บของและเดินข้ามไปที่หอประชุมที่อยู่อีกฟากของมหาวิทยาลัย ภายในเวลาไม่ถึงหนึ่งชั่วโมงผมก็ต้องขึ้นไปอยู่บนเวทีแล้ว

เดอะลาสต์เลกเชอร์

ช่างตัวเข้มในห้อง

ลจรออยู่ในหอประชุมแล้ว ท่ามกลางผู้คนที่อัดแน่นอย่างไม่คาดฝันถึงสี่ร้อยคน ตอนที่ผมขึ้นไปบนเวทีเพื่อตรวจดูความเรียบร้อยของแท่นบรรยายและเตรียมพร้อมนั้น เจ้รู้ได้ทันทีว่าผมกังวลใจและตื่นเต้นเพียงไร ขณะที่ผมทำตัวให้ยุ่งกับการสลับสไลด์ไปมา เจ้สังเกตเห็นว่าผมไม่ยอมสบตา กับใครเลย เธอคิดว่าการที่ผมไม่ยอมมองไปในหมู่คนฟังนั้น อาจเป็นเพราะผมกลัวเจอสายตาของเพื่อนหรือลูกศิษย์แล้วจะพานสิ้นไปด้วยแรงอารมณ์ก็ได้

มีเสียงเซ็งแซ่ในกลุ่มผู้ฟังขณะที่ผมกำลังเตรียมตัว สำหรับคนที่จะมาเพียงเพื่อดูว่าชายที่กำลังจะตายด้วยมะเร็งนั้นมีลักษณะอย่างไร ผมว่าพวกเขาย่อมมีคำถามในใจแน่นอน เช่น ผมนั้นของจริงหรือเปล่า (จริงครับ ผมของผมนยังคงอยู่ครบแม้ต้องผ่านเคมีบำบัด) แล้วพวกเขาจะล้มผลได้หรือเปล่าว่าผมใกล้ความตายแค่ไหนระหว่างที่ผมปาฐกถาอยู่นี้ (คำตอบของผมน่ะหรือ “คอยดูก็แล้วกัน!”)

แม้การปาฐกถาจะเริ่มขึ้นในอีกไม่กี่นาทีนี้แล้ว ผมก็ยังคงวุ่นวายอยู่ที่แท่นบรรยาย ลบและสลับสไลด์อยู่อีก ผมยังคงทำงานอยู่แม้ตอนที่

มีคนให้สัญญาว่า “เราพร้อมจะเริ่มแล้ว”

* * *

ผมไม่ได้สวมชุดสูท ไม่ผูกเน็คไท ผมไม่ต้องการก้าวขึ้นเวทีด้วยเสื้อสูทสักหลาดที่มีแผ่นหนังปะที่ข้อศอกตามธรรมเนียมนิยม ตรงกันข้ามผมเลือกที่จะก้าวขึ้นบรรยายด้วยชุดที่จะเป็นตัวแทนความผินผายเด็กได้เหมาะที่สุดซึ่งผมสรรมาได้จากตู้เสื้อผ้าผมเอง

มองแวบแรก ผมคงดูเหมือนปรสิทที่คุ้นพบได้ตามร้านอาหารจานด่วนประเภทซัปรถเข้าไปสั่ง จริงๆ แล้วสัญลักษณ์บนเสื้อโปโลแขนสั้นของผม นั้น เป็นตราแห่งเกียรติยศที่มีเพียง “นักจินตนาการสร้างสรรค์ (Imagineers)” อันได้แก่ จิตรกร นักเขียน และวิศวกรผู้เป็นคนสร้างสรรค์สิ่งมหัศจรรย์แห่งวอลท์ดิสนีย์เท่านั้นที่มีสิทธิ์สวมใส่ ในปี 1995 ผมใช้เวลาช่วงหกเดือนที่ว่างเว้นจากการสอนหนังสือไปทำงานเป็นนักจินตนาการสร้างสรรค์ นั่นเป็นช่วงหนึ่งที่มีสีสันที่สุดในชีวิตของผม เป็นการบรรลุผืนผายเด็กอย่างแท้จริง และนั่นคือเหตุผลที่ผมติดป้ายชื่อ “เรนดี” รูปวงรีที่ได้รับสมัยทำงานที่นั่นขึ้นเวทีด้วย ผมกำลังแสดงการระต่อประสบการณ์ในชีวิตครั้งนั้น และแสดงการวิจิตต่อคุณวอลท์ ดิสนีย์ เจ้าขอลวลิอันมีชื่อเสียงก้องโลกที่ว่า “ถ้าคุณฝันถึงมันได้ คุณก็ทำมันให้เป็นจริงได้”

ผมขอบคุณกลุ่มคนฟังสำหรับการเดินทางมาฟังบรรยายนี้ เล่าเรื่องตลกสองสามเรื่อง ก่อนจะกล่าวว่า “ถ้าหากมีใครในกลุ่มนี้ที่แค่เดินเข้ามาฟัง และยังไม่รู้เรื่องของผม พ่อผมเคยสอนไว้ว่า เวลาที่มีช้างตัวเบ้มอยู่ในห้อง เราควรแนะนำช้างตัวนั้นด้วย ถ้าคุณดูภาพซีทีสแกนของผม จะเห็นว่าผมมีเนื้องอกประมาณสิบก้อนอยู่ในตับ และคุณหมอบอกว่าผมมีเวลาที่จะยัง

มีสุขภาพดีเหลืออยู่ประมาณสามถึงหกเดือน เรื่องนั้นเกิดขึ้นเมื่อหนึ่งเดือนที่แล้ว ตอนนั้นผมเหลือเวลาเท่าไรคุณคงคำนวณเองได้”

ผมฉายภาพใหญ่ยักษ์ของซีทีสแกนของตับผมบนหน้าจอ สไลด์แผ่นนั้นมีหัวข้อว่า “ช่างตัวเบ้มในห้อง” ผมยังเอื้อเพื่อใส่ลูกศรแดงชี้ไปที่เนื้องอกแต่ละก้อนด้วย

ผมปล่อยภาพนั้นค้างไว้บนจอให้ผู้ฟังสามารถมองตามลูกศรและนับจำนวนเนื้องอกได้ “อาละ” ผมพูด “นั่นคือสิ่งที่เราเปลี่ยนแปลงไม่ได้ที่เราทำได้คือเลือกวิธีการตอบโต้ เหมือนที่เราไม่สามารถเปลี่ยนไฟที่เราจั่วมาได้ แต่เราจะเล่นไฟในมืออย่างไรต่างหาก”

ในช่วงเวลานั้นเอง ผมรู้สึกว่าจะกลับไปเป็นแรนดีคนเดิมที่มีสุขภาพแข็งแรงเต็มที่เหมือนเดิม อะดรีนาลีนจากความตื่นเต้นที่เห็นคนแน่นเต็มห้องประชุมช่วยเพิ่มพลังให้ ผมว่าผมดูค่อนข้างแข็งแรงด้วยซ้ำ ผู้ฟังบางคนอาจไม่เชื่อว่าผมใกล้ตายเต็มที่แล้ว ดังนั้นผมจึงย้ำว่า “ถ้าผมไม่ได้ดูหตุหรือเศร้าโศกเท่าที่ควร ก็ขอภัยด้วยที่ทำให้คุณผิดหวัง” หลังจากเสียงหัวเราะผ่านพ้นไปแล้ว ผมเสริมว่า “ผมพูดได้ตรงนี้เลยว่าผมไม่ได้ปฏิเสธความจริง และไม่ใช่ว่าผมไม่รู้ถึงสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นกับตัวเอง

“ครอบครัวของผม นั่นคือลูกๆ สามคนและภรรยา เราเพิ่งย้ายบ้านเราซื้อบ้านหลังกำลังน่ารักในรัฐเวอร์จิเนีย ที่ทำเช่นนี้ก็เพราะว่ามันเป็นที่ที่ดีกว่าสำหรับครอบครัวผมในอนาคต” ผมฉายภาพบ้านใหม่ของเรา บนภาพนั้นมีหัวข้อว่า “ผมไม่ได้ปฏิเสธความเป็นจริง”

สิ่งที่ผมต้องการบอกก็คือ เจและผมตัดสินใจย้ายรกรากครอบครัวของเรา ผมเป็นคนขอให้เธอย้ายจากบ้านที่เธอรัก จากเพื่อนที่รักใคร่ห่วงใยเธอ เราย้ายลูกๆ มาไกลจากเพื่อนเล่นสมัยวัยเยาว์ในพิตต์สเบิร์ก เรา

เก็บชีวิตใส่กระเป๋าดูแลทางฝ่าพายุหมุนที่เราสร้างขึ้นเอง ทั้งๆที่เราสามารถเลือกกบดานในพิตต์สเบิร์กและรอวันตายของผมที่นั่นได้ แต่เราตัดสินใจย้าย เพราะว่าเรารู้ว่าเมื่อผมจากไปแล้ว เจและลูกๆ จำเป็นต้องอาศัยอยู่ในที่ที่พ่อแม่พี่น้องและวงศ์วานว่านเครือของเธอจะสามารถช่วยบารุงเลี้ยงและโอบรักตัวเธอ รวมถึงลูกๆ อีกสามคนของเราได้

ผมยังต้องการให้ผู้ฟังรู้ว่าผมยังดูดีและรู้สึกดี ส่วนหนึ่งนั่นเพราะร่างกายผมเริ่มกระตือรือร้นหลังจากการทำเคมีบำบัดและการฉายรังสีที่ทำให้สูญเสียกำลัง เวลานี้คุณหมอเลือกเคมีบำบัดชนิดที่ผมพอทนได้ให้แทน “ตอนนี้ผมสุขภาพดีอย่างน่าพิศวงทีเดียว” ผมบอก “ผมหมายความว่าภาพที่ขัดแย้งกับความเป็นจริงที่สุดที่พวกคุณจะได้เห็นก็คือ ผมดูมีสุขภาพดีทีเดียว จริงๆ แล้วผมสุขภาพดีกว่าพวกคุณเกือบทั้งหมดในที่นี้เสียละ”

ผมเดินเฉียงไปกลางเวที หลายชั่วโมงก่อนหน้านี้ผมไม่แน่ใจว่าผมจะมีแรงพอที่จะทำในสิ่งที่ผมตั้งใจจะทำตอนนี้ได้หรือไม่ แต่ขณะนี้ผมกลับรู้สึกฮึกเหิมและมีพลัง ผมทิ้งตัวลงบนพื้นเวทีและเริ่มต้นวิดพื้น

ท่ามกลางเสียงหัวเราะและปรบมืออย่างประหลาดใจของกลุ่มผู้ฟังเหมือนกับผมได้ยินเสียงถอนหายใจอย่างโล่งอกพร้อมๆ กันว่า นี่ผมไม่ใช่เป็นแค่ผู้ชายที่กำลังจะตายคนหนึ่ง ผมก็คือตัวผมเอง ที่นี้ผมก็เริ่มการบรรยายได้แล้ว

“เราไม่สามารถเปลี่ยนไฟที่เราจั่วมาได้
แต่เราจะเล่นไฟในมืออย่างไรต่างหาก”

– แรนดี้ เพาซ์

เมื่อแรนดี้ เพาซ์ ศาสตราจารย์ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์
แห่งมหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอน ได้รับเชิญไปเป็นผู้ปาฐกถา
หัวข้อดังกล่าว เขาไม่ต้องใช้จินตนาการอะไรเลย
เพราะนี่จะเป็นเลกเชอร์ครั้งสุดท้ายของเขาจริงๆ
เนื่องจากเขาเพิ่งได้ทราบผลการวินิจฉัยแล้วว่า
เป็นมะเร็งตับอ่อนขั้นสุดท้าย แต่ปาฐกถาของเขาในวันนี้
หัวข้อ “ทำความเข้าใจเด็กของคุณให้เป็นอย่างแท้จริง”
ไม่ใช่ปาฐกถาในเรื่องความตาย หากเขาได้กล่าวถึงความสำคัญ
ของการเอาชนะอุปสรรค การช่วยให้ผู้อื่นบรรลุความฝัน และการใช้ชีวิต
ในทุกช่วงเวลาอย่างเต็มที่ (เพราะ “เวลาเป็นสิ่งเดียวที่คุณมี...
และวันหนึ่งคุณอาจได้รู้ว่าคุณมีเวลาเหลือน้อยกว่าที่ตัวเองคิดไว้”)
มันคือบทสรุปของทุกสิ่งที่แรนดี้เรียนรู้ที่จะเชื่อ
ปาฐกถาครั้งนี้จึงเป็นเรื่องของ **การมีชีวิตอยู่**

มหาวิทยาลัยมหิดล

ISBN 978-616-18-6508-5

9 786161 865085